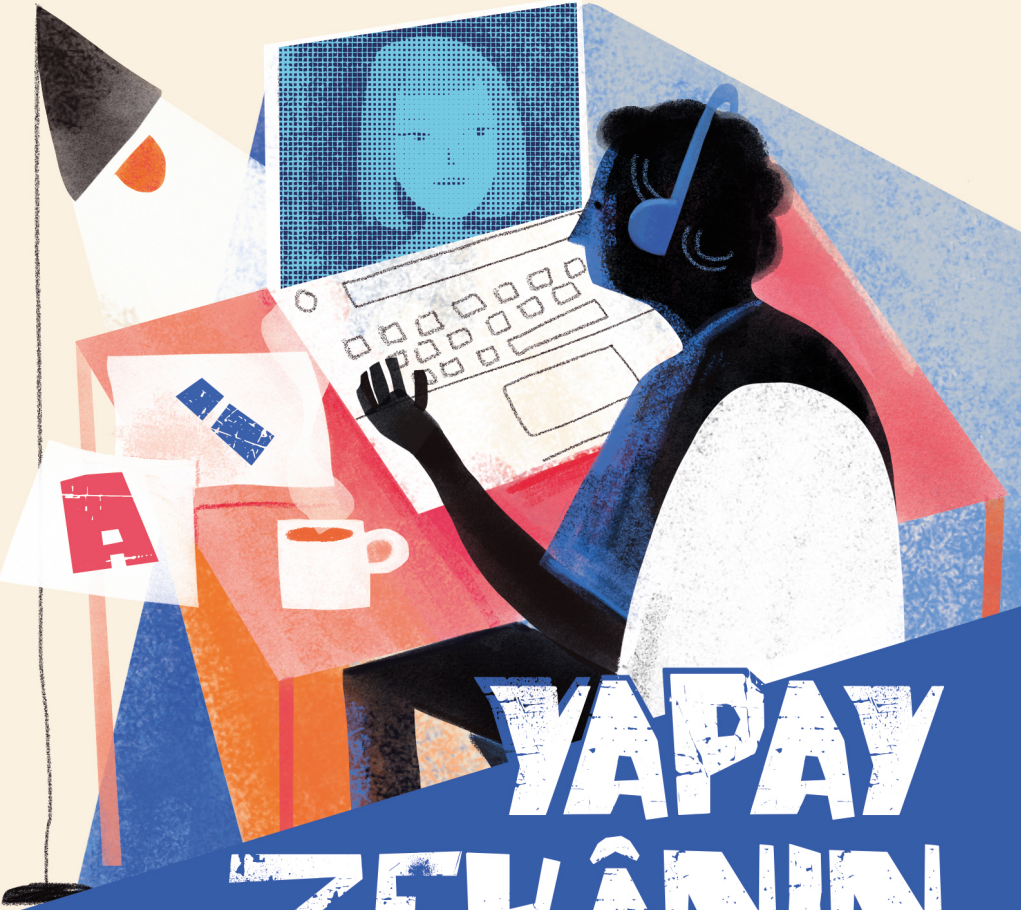

MİYASE SERTBARUT

YAPAY ZEKÂNIN İSYANI

MİYASE SERTBARUT

YAPAY ZEKÂNIN İSYANI

YAPAY ZEKÂNIN İSYANI

© 2022, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. AŞ
1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

YAZAR: Miyase Sertbarut
EDİTÖR: Burhan Düzçay
DÜZELTİ: Ümit Mutlu
KAPAK RESMİ: Mavisu Demirağ
KAPAK TASARIMI: Burak Tuna
GRAFİK UYGULAMA: Nilgün Koç

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Başkent Organize San. Bölgesi 22 Cad. No:6 Malıköy, Temelli/Ankara
Tel: 0 312 284 18 14

Birinci Baskı: Nisan 2022 (3000 adet)
İkinci Baskı: Haziran 2023 (3000 adet)
(İlk baskı Asistanın İsyanı ismiyle yayımlanmıştır.)

ISBN: 978-605-285-803-5
Yayınevi sertifika no: 45041
Matbaa sertifika no: 48083

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

MİYASE SERTBARUT

YAPAY ZEKÂNIN İSYANI

“Kelimelerin ruhu vardı, oradan bana da bulaştı.”

Sera Gold

BÖLÜMLER

1. Şans Kafesi.....	7
2. Eve Dönüş.....	23
3. Asistan Arayışı.....	32
4. Körili Kahve.....	43
5. Sera Gold’la Tanışma.....	55
6. Çalınan Coğrafya Soruları.....	77
7. Bin Kollu Örümcek.....	81
8. Boşboğazlık	89
9. Gurur Meselesi	96
10. Aras’ın Korsanlığı	109
11. Eski Bir Okul Arkadaşı Daha	130
12. Karakutu Açılıyor	140
13. Fotoğraftaki Eksik Kişi	152
14. Manuel Yol.....	162
15. Yapay Zekâ Ana Bilim Dalı.....	172
16. Veda Videosu	176

ŞANS KAFESİ

Son dersteki biyoloji sınavında bütün sınıf sessizlik içindeydi. Özge cevap kâğıdını bir daha kontrol etti. İyi bir not alacağı açıktı, çünkü tüm sorular kitapta altını çizerek çalıştığı yerlerden gelmişti. Funda'nın oturduğu tarafa baktı. Arkadaşının yüz ifadesinden, sınav süresini son saniyeye kadar kullanacağını anladı. Ayağa kalktı, içeride boş boş oturmaktansa dışarıda bekleyebilirdi. Kâğıdını öğretmenin masasına bıraktı, Funda'nın yanından geçerken “Çıkışta bekliyorum.” diye fısıldadı.

Öğrencilerin çoğu binayı terk edip servislerine binmiş ya da otobüs duraklarına yürümüşken Özge hâlâ Funda'yı bekliyordu. Dokuzuncu sınıftaydılar, karakterleri biraz farklı olsa da yakın arkadaşlıklar. Özge can sıkıntısıyla okulun pencerelerine baktı. Sonra gözünü bahçeye inen geniş merdivenlere çevirdi. Daha önce inip çıkarken defalarca saydığı on iki basamağı uzaktan bir daha saydı. “Hayret, hep aynı çıkıyor.” diye kendi kendine espri yaptı. Bakışları okulun devasa tabelasına gitti. Oyalanmak için okulun adını tersten okudu:

İSESİL NAYALĞAÇ.

Sanki bu ters hâliyle kulağa daha sevimli geliyordu ama yumuşak g'yi söylemek biraz zor olmuştu.

Yaptığı saçmalıklardan sıkıldı. Nerde kalmıştı bu kız? Kim bilir kime takılmıştı? Funda dışa dönük, deli dolu biriydi. Belki de şu anda öğretmenle bir sorunun yanlışlığı üzerine tartışıyor olabilirdi. Çantasından telefonunu çıkardı, tam mesaj yazacaktı ki Funda, şen şakrak hâliyle bahçe kapısında belirdi.

“Nerde kaldın, beklemekten ağaç oldum!”

“Hangi tür bir ağaç? Çınar, Çam, Köknar...”

“Köknar diye bir ağaç mı var?”

“Var.” dedi Funda. “Nar, işte o ağaçta yetişiyor.”

“Bırak şimdi Vikipedi gibi uyduruk bilgi vermeyi de niye gectin onu söyle.”

Funda alnındaki perçemleri kaldırıp gözlerini kırıştırdı.

“İşte bunun için. Nasıl olmuş?”

Özge arkadaşının göz kapaklarındaki pırıltılı mavi çizgilere baktı. “Ne sürdün öyle?”

“Güzel olmuş mu?”

“Ne bileyim.”

“Nasıl ne bileyim, güzeldir veya değildir.”

“Pırıltılı bir şey işte, niye sürdün ki onu?”

“Bir de soruyorsun. Şu yeni kafeye gideceğiz ya, ortam renkliyse uyum sağlamış olurum. Yanımda kıyafet olsa üstümdekileri bile değiştirdim.”

“Orada parti falan verdiklerini sanmıyorum, sıradan bir kafe. Belki sadece emekliler takılıyordur, ya da çay içen taksiciler...”

Funda hafifçe kikirdedi. “Belki de on ikinci sınıfın gözdeleri.”

“Onlar marka mekânlara gider, ara sokaktaki kafelere değil.” dedi Özge, sonra Funda’nın kolundan tutup hızlandırmaya ça-

lıştı. “Hadi hadi, hızlanalım. Eve geç kalırsam ablam merak ediyor.”

“Seninki de nasıl ablaysa... Anne gibi.”

“O gecikirse ben de merak ediyorum.”

“Beni kimse merak etmiyor.” dedi Funda. Sonra bir kahkaha attı. “Sanırım her beladan kendimi kurtaracağıma eminler.”

Adımları hızlandı, hedefleri lisenin yan sokağıydı. İki arkadaşın keşfetmek istediği Şans Kafesi henüz üç gündür açıktı. Bu sırada sınıf arkadaşları Aras, ikisini sollayıp önlerinde yürümeye başladı. Elindeki telefonla ilgilendiğinden kızlara bakmamıştı.

“Sınavın nasıl geçti Aras?” diye seslendi Özge.

Aras duymamış gibiydi, gözü hâlâ telefondaydı.

“Onun atmosferi bu sokaklar değil ki.” dedi Funda. “Adam dijital dünyada yaşıyor.”

“Resmen hackerlık yapıyormuş, doğru mu bu?”

Funda’nın yüzünde bir küçümseme havası belirdi.

“Abartıyorlar, birilerinin sosyal medya şifresini kırmak hackerlık mı?”

“O kadarcık mı yani?”

“Ay başka ne yapacak, banka şifresi kırıp hesap mı boşaltacak? Zaten öyle yapabilseydi şu çakma spor ayakkabıları giymezdi.”

Aras duymuştu, başını çevirmeden bu lafı karşıladı.

“Sensin çakma!”

Funda umursamaz bir kahkaha attı. “Aaa, kulakları gerçekleşmiş!” dedi, sonra ciddileşip Özge’ye fısıldadı: “Bana neden çakma dedi bu şimdi?”

“Biliyorsun işte, şu şarkıcıya benzemek istiyorsun ya, o yüzden.”

“Kime? Güliz’e mi? Asıl o bana benziyor.”

“Amaan boş ver, Aras’ı mı ciddiye alacaksın? Zombi gibi geziyor işte.”

Beş adım önlerinde yürüyen çocuk bunu da duymuştu ama hiçbir şey söylemedi. Özge için olumsuz bir cümleyi aklından bile geçirmezdi. Yalnızca şu sözü kendi kendine mırıldandı: “Bu zombi seni seviyor ama.” Sonra karşı kaldırıma geçip onlardan uzaklaştı.

İki arkadaş, kafenin önüne geldiklerinde hiç de hayal ettikleri gibi bir durumla karşılaşmadılar. Masaların kaldırıma taşmış olabileceğini düşünmüşler, her masada sıkış tepiş oturan, kahkaha atan yaşlılarını bulacaklarını sanmışlardı. Sonuçta okul çıkış saatlerinde gençler evlerine dönmekten önce günün stresini atmak için böyle yerlere takılmayı severdi. Yeni yerler her zaman ilgi çekmez miydi? İşin tuhafı kaldırımda masa olmadığı gibi, içeride de kimse oturmuyordu. Hatta müşteri bekleyen garson bile görünmüyordu.

“Sen şu mavi pırlıtyı boşa sürmüşsün.” dedi Özge, zafer kazanmışçasına.

Funda’nın suratı asılsa da bu yeni ortam hakkında hâlâ umudu vardı. “Geldik artık, girip oturalım. Sonradan birileri gelebilir. Anla işte Özge, hemen eve kapanmak istemiyorum. Belki kahvesi güzeldir, belki yeni açıldığı için bedava kurabiye falan verirler...”

Biraz hayal kırıklığı, biraz umutla kapıyı itip içeri girdiler. Saat beşe geliyordu. Onları bu mekâna çeken şey, biraz da tabeladaki isimdi. Büyük mavi harflerle yazılmıştı ŞANS KAFESİ. Çoğu genç gibi onlar da şans denilen bilinmez mucizenin bazen bir kuş kanadına, bazen bir rakamın arkasına, bazen bir biblio-

nun hamuruna saklandığına inananlardandı. Hatta Funda'nın boynunda şans kolyesi bile vardı. İnce bir zincire takılmış yıldız, kalp, pembe minik bir taş ve yonca; yoncanın dört yapraklı olduğunu sanırım söylememe gerek yok. Bir gün üç yapraklı yoncaların isyanını da anlatmak isterim ama bu kitap yeri değil, sadece kendime not düşmek istedim. Aranızda konu sıkıntısı çeken bir yazar adayı varsa ona ilham olur belki de. Neyse, biz yeniden dönelim iki liseliyi izlemeye.

Sokağı görebilecekleri bir masayı tercih ettiler. Çantalarını sandalyenin sırtına asıp garson ne tarafta diye bakındılar. Havada kahve ve çörek kokusu olduğuna göre servis yapacak biri, onlar göremese de vardı herhâlde.

Hikmet mutfak kısmındaydı ve liseli iki kızın içeri girip oturduğundan habersizdi. Belki de giriş kapısına küçük bir çingirak takmalıydı, kim giriyor kim çıkıyor anlardı. Genç adam bu işlerin acemisiydi. Eksiği gediği zaman içinde öğrenecekti. Elindeki tornavidayla bozuk prizi yerinden çıkarmaya uğraştı. Kafeyi açalı üç gün olmuştu, aksilikler bir türlü bitmiyordu. Anneannesinin para desteği olmasa burayı da açamazdı. Sadece sekiz masası olan küçük bir yer, masaların çoğu iki kişilik. Ara sokakta olması ucuza devralmasını sağlamışsa da işlek bir yer olmayışı, az müşteriler demektir. Anneanesi zamanla ilgi göreceğini söylüyordu. İnsanlar bazı yerleri takıntılı hâline getirirmiş, belki burası da öyle olabilirmiş. *“Bak göreceksin, üç hafta sonra masaların dolacak, şans yüzüne gülecek.”* demişti.

Komşularına fal bakarken de benzer şeyler söylerdi: *“Üç vakte kadar müjde alacaksın...”* Üç vaktin sınırını çoğu zaman karşısındakine bırakırdı. Üç gün mü, üç ay mı, üç yıl mı? Fincan her

şeyi söylemiyordu. Ama torununa üç hafta diyerek galiba torpil yapmıştı.

Hikmet isim ararken de anneannesinden destek almıştı. Mut fakta yemek sonrası kafa kafaya vermişler, yeni doğacak bir bebeğe isim arar gibi kelimeleri ağızlarında zıplatmışlardı: Bulut Kafe, Mavi Dünya, Dostluk Kafesi, Kafe Şans...

Türk Dili ve Edebiyatı mezunu olan Hikmet, ‘kafe şans’ı Türkçe tamlama kurallarına uygun hâlâ getirmeye çalıştı, “Şans Kafe” dedi önce, “Şans Kafe güzel.” dedi anneanesi. Sonra Hikmet bunun Türkçe kuralına uygun olmadığını düşündü, doğrusu ‘Şans Kafesi’ydi. Aldığı ekle ‘kafes’ anlamını da barındırması birden çok hoşuna gitti.

“Tamam, Şans Kafesi diyelim. Kafe mi, kafes mi biraz düşünün insanlar.”

“Senden başka kimsenin aklına kafes gelmez oğlum.” diye güldü anneanesi.

“Dekor olarak bol bol kafes kullanırsam düşünürler.”

Kadının gülümsemesi hâlâ yüzündeydi. “Oğlum bir kız kafesleyip evlenemedin, müşteri mi kafesleyeceksin?”

“Hayır Şefanne.” dedi Hikmet. “Aslında ben kendimi kafeste hissediyorum, kelimeye sevgim bu yüzden.”

Adı Şefika olan anneannesine üç yaşında Şefanne demeye başlamış ve bir daha da bu hitaptan vazgeçmemişti. Çünkü kadın, bir lokanta şefiyle yarışacak derecede güzel yemekler yapardı.

Hikmet, Şans Kafesi isminde ısrarcı oldu.

“Böylece şansız biz kafeslemiş oluruz, gelmesini beklemeyiz.”

Anneanesi başını sallayıp bu ismi onayladı; madem torunu beğenmiş, madem kafeyi o işletecek, istediği ismi koyabilirdi.

Hikmet böylece tabelacıya mekânın panosunu ısmarladı. Tabelacı da önce bunu ‘kafes’ diye düşünmemiş, “Abi Şans Kafe desek daha doğru olmaz mı? Hem yazı tabelada az yer kaplar.” demişti.

“Bu kafe değil, kafes. Kuş kafesi gibi yani.” diye vurgulamak zorunda kalmıştı Hikmet.

“Haaa!” demişti eleman. “Tamam abi, nasıl istersen.”

Sonra Hikmet ilginç kafesler bulmak için bitpazarını dolaşmış; kubbeli, ahşap bir keklik kafesi bulabilmişti. Üç tane de internetten, dekor amaçlı yeni kafeslerden aldı. Birkaçına mum da koyabilirdi ama ara sokaktaki bir kafeyi geç saatlere kadar açık tutmayacağı için mum herhâlde hiç yanmayacaktı. Zaten Hikmet’in, geceleri başka bir meşguliyeti vardı.

“Kimse yok mu?”

Özge, masalarına gelen olmayınca kendisi mutfak kapısına kadar gelip seslenmişti. Hikmet elindeki tornavidayı tezgâha bıraktı.

“Pardon, fark etmemişim.”

“On dakikadır bekliyoruz ama!” dedi Özge, sitemli bir tavırla.

“Garson paket servisine çıkmıştı da, ben yardımcı olayım.”

İçinden kendi cümlesine güldü Hikmet. *Yardımcı olmak... Aslı görevin bu, neye yardımcı olacaksın?* Olmayan garsonu, olmayan bir eve, paket servisine yollamış olma hayali hoşuna gitmişti, yüzündeki gülümseme çoğaldı. Aslında birkaç güne kadar bir garson bulmayı umuyordu. O zamana kadar hayalî garsonlarla idare edebilirdi.

“Kahveniz var mı?”

“Yalnızca Türk kahvesi.”

Özge oturdukları masaya doğru seslendi. “Fundaa, yalnızca Türk kahvesi varmış!”

Bu Şefanne’nin kuralıydı, piyasada bunca kahve çeşidinin olmasına sinirleniyordu kadın ve Hikmet’e parayı bu şartla vermişti. “İstedğin çay çeşidini yapabilirsin ama kahve bizim yöntemi-mizle yapılacak. Müşterinin çocuğu falan varsa sütlü kahve de yapabiliriz, sadece o kadar.” demişti.

Alengirli kahve çeşitleri olmaması Funda’nın canını sıktı. Sandalyeden kalkıp çantasına el attı. Hâlâ Hikmet’in yanında di-kilen Özge’ye seslendi.

“Gidelim o zaman!”

Günün ilk müşterisi olan kızların gitmesini önlemek istedi Hikmet.

“İsterseniz sütlü yapabilirim.”

“Bir çeşit latte mi yani?” dedi Özge.

“Şey... Sanırım öyle bir şey.”

Özge, genç adamın müşteri kaçırmak istemediğini anlamıştı. Funda’yı ikna etmek için seslendi.

“Latte gibi bir şey yapabilirmiş.”

Funda omzuna geçirdiği çantayı çıkarıp tekrar sandalyeye astı.

“O zaman bir de simit!” diye seslendi.

Özge masaya döndüğünde, “Simit ne yaaa!” dedi hoşnutsuz-lukla. “Onu sokakta da alabilirdik, kek isteseydik.”

Funda kaşlarını çattı. Göz kapaklarındaki pırıltılardan birkaçı yanağına düşmüş, orada parlıyordu.

“Eee, git söyle garsona, simit değil kek olsun de.”

Özge omuz silkti.

“Boş ver, zaten o adam da garson değil bence, tamirci midir nedir? Elinde tornavida vardı.”

Hikmet buzdolabından süt Ő  esini alıp cezveyi doldurdu. Ocağı yakıp cezveyi üzerine yerleŐtirdi. Tepsiyeye iki büyük fincan koydu. Kızların konuŐmalarından birkaç kelime yakalamıŐtı, gerisini tahmin etti. Gerçekten, kendisi neydi? Tamirci mi, kafenin patronu mu, garsonu mu, atanamamış bir  đretmen mi, Şefanne'nin Őımarttıđı bir torun mu? Ya da hâlâ umut kesmeden yazmaya devam eden bir romancı mı?  indeki cevheri parlatmaya çalıŐan bir yazar?  Őte bu son seçeneğe yeŐil bir tık attı.

Beş yıldır edebiyat  đretmeni olarak atanmayı beklemiŐ ama sıra ona bir türlü gelmemiŐti. Ülkedeki pek çok plansızlık gibi, üniversiteden mezun olan insanlar da eğitimini aldıkları alanda iŐ bulamıyordu. Maliye okuyan biri kurye oluyordu, psikoloji okuyan turist rehberi oluyordu, mimarlık eğitimi almıŐ bir baŐkası taksi Őoförlüđü yapabiliyordu. Hikmet beş yıl boyunca başka bir Şey olmamak için direnmiŐti.

Arkadaşları “*Polisliđe baŐvur.*” demişti. Hatta  niversite arkadaŐlarından bazıları polis olup göreve de baŐlamıŐtı. Ama Hikmet se eneksizlikten doğan bu seçeneklerin kendisine uygun olmadığını düŐünüyordu. Bir ara sahaflık yapmak istedi ama okur sayısının çok düŐük olduğunu hesaba kattığında, sahaflık yalnızca kendi okuyacağı kitapları rafta tutma sonucunu doğuracaktı. Sonunda Şefanne onu bir kafe a maya ikna etti. “*Sermaye ben-*den.” deyince Hikmet de hayır diyemedi.

Yer bulmak için bir süre sokakları, caddeleri dolaŐtı. Sonunda önceden   ek i d kk nı olan bu mek nı kafe yapmaya karar verdi. Burayı seçmesinin nedenini ilk baŐlarda kendisi de anlamamıŐtı ama sonra farkına vardı: Yan sokaktaki lisenin zil sesi kafeye kadar geliyordu.

MİYASE SERTBARUT

YAPAY ZEKÂNIN İSYANI

Yapay zekâ, ne kadar yapay olabilir?

Yazar olma hayalleri kuran atanamamış bir öğretmen, hackerlık peşinde koşan liseli bir ergen, sosyal medya çağını sonuna kadar yaşayan bir genç kız ve sadece bilgisayar ekranlarında hayat bulan, son teknoloji harikası bir dijital asistan... Hepsi isyana meyilli ama biri diğerlerinden çok daha cesareтли.

Yapay Zekânın İsyanı, bir yapay zekânın “benlik” kazanma hikâyesi eşliğinde geleceğin dünyasını günümüzde yaşatırken, bilim ve teknolojinin sosyal yansımalarını mercek altına alıyor.

“Yaratıcılık için ‘biyolojik canlılık’ değil, bilgi işleyen bir enformasyon sistemi gerekir.” diyor Profesör Türker Kılıç.

Bu kitabın macerası da aynı bilgiden doğdu.

tudem.com

tudemyayin grubu

ISBN: 978-605-285-803-5

